

دمصیتونو علاج

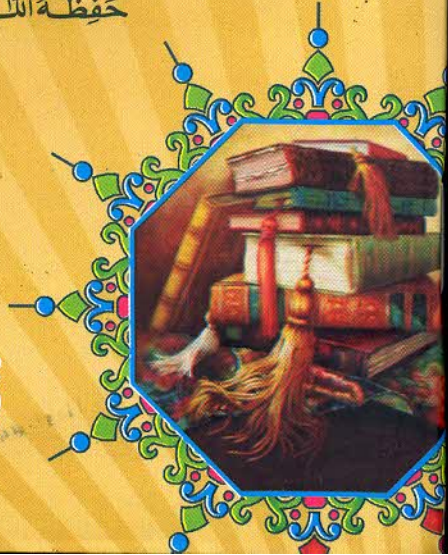
تالیف

فضیلہ شیخ ابو محمد امین اللہ پشاور

حفظہ اللہ تعالیٰ

مکتبہ رحمتیہ اسلامیہ

کنج گیت منگل مارکیٹ پشاور، پاکستان

Ketabton.com

الحمد لله الذي خلق الإنسان للعبادة لا للعصيان ۝ وبين
طريق الشكر والكفران ۝ وأنزل الكتب وأرسل الرسل إلى
الإنس والجان ۝ ليعبدوه ويطيعوه في السر والإعلان ۝
والصلاة والسلام على سيد العالمين في كل زمان ۝ محمد
وآله وأصحابه البررة الكرام ۝

اما بعد :

دایوه رساله ده چه مسمی ده په (علاج المصيبة)۔
(یعنی د مصیبتونو علاج) سره۔ د الله عز وجل نه غواړم
چه په خپل دربار عالیہ کښه قبوله او منظوره کړی۔ او
زما دپاره او د ټولو لوستونکو او اوریدونکو دپاره په ذریعہ
او وسیلہ د خپله رضا وگرځوی۔

تمام حقوق محفوظ دی

نام کتاب ————— د مصیبتونو علاج
نام مؤلف ————— فضيلة الشيخ ابو محمد امين الله
البشاورى حفظه الله
عام ————— ۶ / رمضان المبارك ۱۴۲۹ هـ
کمپوزنگ ————— ابو سلمان حضرت محمد غفر له
ناشر ————— مکتبه محمدیه گنج پشاور

مکتبه محمدیه

بیرون گنج گیت پهنډ وروډ پشاور

موبایل: 0301 8828402

سوال او جواب

سوال : خۂ علاج دے او خۂ دوائی ده د هغه مصیبت او تکلیف ؟ چه انسان هر قسم کوشش کرے وی د هغه دلرے کولو۔ او خومره چه ورله علاج کوی هغه لازیاتیرپی۔ او دا داسے سخت مصیبت وی که چرته دا پاتے شی اوزائله نشی، نو د دغه سړی دنیا او آخرت تباہ کوی۔

پس الله دے رحم وکړی په هغه چا چه ددے مصیبت علاج را وُښائی۔ او الله په امداد د بنده کښ وی، ترڅو چه بنده په امداد د بل مسلمان کښ وی۔ ددے سوال جواب راکړه۔ جزاک الله خیراً!

الجواب :

دا جواب مشتمل دے په یوه مقدمه او په دوه حصو باندے۔ هر آوریدونکی او کتونکی لره یادول پکار دی۔

مقدمه

په حدیث د بخاری کښ راځی چه رسول الله ﷺ فرمائی
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً.
(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ).

(نۂ دے رالیږلے الله خۂ مرض، مگر هغه له ئے شفاء او علاج هم رالیږلے)۔

۲ - په بل حدیث کښ راځی : عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ
بِإِذْنِ اللَّهِ. (رَوَاهُ مُسْلِمٌ).

(جابر رضی الله عنه فرمائی : رسول الله ﷺ او فرمائیل : د هر مرض علاج وی، کله چه ورسپړی دوائی هغه مرض ته، نو جوړ شی په حکم د الله سره)۔ (مسلم)۔

۳ - عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ
ﷺ : إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَنْزِلْ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ
وَجَهَلَهُ مَنْ جَهَلَهُ. (رَوَاهُ أَحْمَدُ).

(اسامه بن شريك رضی الله عنه فرمائی : رسول الله ﷺ

اوفرمائیل : الله تعالىٰ نہ دے رالیہلے مرض، مگر رالیہلے دہ
ہغے لہ شفاء او علاج۔ خو خوک پرے پوہیہری او خوک
پرے نہ پوہیہری۔

پہ بل روایت کنب دی : چہ صرف دیو مرض علاج نہ
کیہری۔ صحابوؓ عرض وکرو : ہغہ کوم مرض دے ؟ نو
رسول الله ﷺ اوفرمائیل : بو داوالے۔ (ترمذی)۔

د مرض قسمونہ

مرض دوه قسمہ دے : (۱) بدنی (۲) قلبی اوروحانی۔
پس د بدنی مرض دوه علاجہ دی، یو ادویہ طبیہ او ادویہ
داکتریہ استعمالول۔ حکمہ چہ پہ ہغے باندے حکم راغلے
دے پہ احادیثو کنب۔ لکہ محدثینوؓ پہ خپلو کتابونو کنب
کتاب الطب ذکر کرے دے، او پہ ہغے کنب لے علاجونہ پہ
دوایانو سرہ فرمائیلی دی۔

دویم علاج : ہغہ دعاگانے او ذکر ونہ او آیتونہ چہ قرآن
او حدیث ذکر کری دی، لکہ کتاب الرقی یعنی ددمونو
کتاب، پہ بخاری، مسلم، ابوداود، ترمذی، مشکوٰۃ وغیرہ
کنب ذکر کری دی۔ د ہغے یادول ہر مسلمان لہ پکاری دی،
الله تعالىٰ بہ لے د ډیرو مرضونو نہ محفوظ کری۔

لکہ ددے تفصیل روستورائی۔

د قلبی اوروحانی مرضونو علاج :

داعلاج پہ قرآن او پہ دعاگانو او منقولہ ذکر ونو سرہ او
پہ پریخودلو د گناہونو سرہ کیہری۔ لکہ تشریح بہ لے
روستوراشی۔ ان شاء الله۔ مثلاً جہل (ناپوہی) یو مرض
دے، د ہغے علاج سوال کول او تپوس کول د علماؤ نہ دی۔
لکہ حدیث د ابوداود کنب رائی۔

د جابر رضی الله عنہ نہ روایت دے، ہغہ فرمائی : « مونہ
پہ یو سفر تلی وو، نو دیو سپری سر مات شو پہ کانہی۔ نو
پہ سر کنب لے زخم وشہ۔ نو بیا د شپے شیطان خطاکہ،
یعنی احتلام لے اوشو، نو د ملگرونہ لے تپوس اوکرو چہ
زما دپارہ د تیمیم اجازت شتہ ؟ ہغوی اووئل : نشتہ۔
حکمہ چہ تہ د اوبو پہ استعمالولو قدرت لرے، نو غسل لے
اوکرو، او مہر شو۔ ہر کلہ چہ مونہ واپس راغلو نو رسول
الله ﷺ خبر شہ، نو وے فرمائیل : دوی وژلے دے، الله دے
دوی ہلاک کری، دوی د عالمانو نہ تپوس ولے نہ کولو،
کلہ چہ خپلہ نہ پوہیدل۔ حکمہ چہ د ناپوہی (د مرض)
شفاء او علاج تپوس کول دی «۔ (ابوداود)۔

قرآن شفاء دے:

لکہ چہ خپلہ اللہ تعالیٰ فرمائی: ﴿وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾.
(اسراء: ۸۲).

»اور الیہو مونہہ دا قرآن چہ شفاء اور رحمت دے دے
مؤمنانو دپارہ۔ اونہ زیاتوی دا قرآن ظالمانو لہ مگر
تاوان»۔

او پہ سورت فُصِّلَتْ کُتِبَ رَاحِي :
﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ﴾.

(اوواہیہ: دا قرآن د مؤمنانو دپارہ ہدایت او شفاء دے)۔

پس قرآن تہول شفاء دے، او دتہولو مرضونو علاج دے۔
خصوصاً د شرک، کفر، شک، جہل، بدعت۔ پس ددے پہ
رنگ بہترینہ دوائی د مرض پہ زائلہ کولو کتب نشہ۔
لیکن افسوس دادے چہ دا قرآن طاخچو کتب زور شہ۔
قانون د قرآن پہ ملک کتب نشہ۔ قرآن راخستل نشہ، او
پہ ہغہ عمل دیر کم دے۔ پس مونہہ اللہ تہ خپل شکایت
وراندے کوو داسے خلقونہ۔ اوکہ خوک قرآن را اخلی نو یا
خو صرف د ختم دپارہ، یا د نور لالچ دپارہ مگر د اللہ بعضے

بندگان داسے دی چہ د ہغوی مقصد د اللہ رضا دے۔

بخاری شریف کتب د ابو سعید رضی اللہ عنہ حدیث
دے، چہ «خۃ صحابہ کرام» پہ سفر تلی وو، پہ یو کلی
میلمانہ شو۔ لیکن ہغوی ورلہ میل مستیا ونکرہ۔ پس د
ہغہ کلی مشر خۃ وچیلو، نو ہیخ دوائی فائدہ ورنکرہ،
نو د صحابو خوالہ راغلل، او دوی نہ ئے دوائی طلب کرہ۔
نو ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ او فرمائیل: زہ بہ علاج
اوکرہ، لیکن زہ مزدوری اخلم۔ نو ہغوی ورلہ یو کنڈک د
گہو بزو مقرر کرہ۔ نو ہغہ پرے سورت فاتحہ (اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ)
ولوستلہ، نو اللہ پاک سمدستی جوہ کرہ، نو مزدوری ئے
ورکرہ۔ نو بعضو صحابو او فرمائیل چہ تقسیم ئے کرے۔
خو ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ او فرمائیل: نہ، د رسول
اللہ ﷺ نہ تپوس پکار دے۔ نو کلہ چہ واپس راغلل، نو
رسول اللہ ﷺ اجازت ورکرہ، او پہ خپلہ ئے ہم د ہغوی د
خوشحالولو دپارہ خۃ حصہ ترے واخستہ»۔ (بخاری)۔

نو سورت فاتحہ لوئے علاج دے، او دیر آسان علاج دے۔
لیکن یقین تہ ضرورت دے۔ خکہ چہ د اللہ او د رسول (ﷺ)
پہ خبرہ کتب ہرگز دروغ او خلاف د وعدے نہ راخی۔ مثال

ئے دادے چہ دوائی ظاہری تاثیر کوی، لیکن کله چہ انسان بدن قابل د هغه وی۔ دارنگ دعاگانے او آیتونه تاثیر کوی۔ خو چہ دل وستونکی همت قوی وی، او یقین لری۔

دُعَاء :

دُعَاء هم لوئے علاج او قوی دوائی ده۔ لیکن دومره خبره ده چہ د دعاء شروط، آداب، الفاظ ددے تولو رعایت چہ کله اوشی، نو بیا سمدستی تاثیر کوی۔

نوزۀ اوس د دعاء فضائل او احکام لیکم۔

د دعاء فضائل :

الله جل شانہ فرمائی :

﴿ اَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۝ ﴾ (اعراف).

(د خپل رب نه دعاء غواړئ په عاجزۍ او په پټه سره، بیشکه چہ الله نه خوښوی زیاتے کونکۍ)۔ (په دعاء کښ)۔

او بل ځائے فرمائی :

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِيْ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ۝ ﴾ (الزمر).

(او ستاسو رب وئیلی دی چہ مانه دعاء غواړئ زه به ستاسو دعاء قبلوم)۔

بل ځائے ارشاد دے :

﴿ اٰجِبْ دَعْوَةَ الدّٰعِ اِذَا دَعَا فَلَیْسَتْ جِیْنُوْا لَیْ وَلَیُّوْمُنَا بَیْ لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُوْنَ ۝ ﴾ (البقره).

(زه د دعاء کونکۍ دعاء قبلوم کله چہ مانه دعاء غواړی، پس تاسو هم زما قبولتیا وکړئ او ایمان راوړئ په ما، دے دپاره چہ هدایت بیامومئ)۔ (دا مفهوم د آیت دے)۔

ایوب علیه السلام باره کښن الله فرمائی :

﴿ وَاٰیُوْبَ اِذْ نَادٰی رَبَّهٗ ۝ ﴾.

(او ایوب د الله نه دعاء او غوښتنه، پس الله ورته دعاء قبوله کړه)۔

دغه شان الله تعالی د تولو پیغمبرانو صفت دا کړے دے چہ : ﴿ وَكَانُوا یَدْعُوْنَآ رَغْبًا وَرَهْبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِیْنَ ۝ ﴾ (انبیاء).

(دوی به به مانه دعا غوښتنه په شوق او په ویرے سره، او ماته به ئے عاجزی کوله)۔

نور هم ډیر آیتونه قرآن کریم کښن ذکر دی۔ د قرآن مطالعه پکار ده۔ دے رساله کښن صرف اشارات کافی دی۔ په حدیث د حاکم کښن په روایت د علی رضی الله عنه

سره راغلی دی چه رسول الله ﷺ فرمائی :
الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّينِ وَنُورُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ.

(دعاء د مؤمن وسله، د دین ستن او د آسمانونو او د زمکو رنپاده).

عائشه رضی الله عنها فرمائی : رسول الله ﷺ ارشاد فرمائیله دے :

لَا يُغْنِي حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ وَالدُّعَاءُ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ،
وَإِنَّ الْبَلَاءَ يَنْزِلُ فَيَلْقَاهُ الدُّعَاءُ فَيُعْتَلِجَانِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

(یره د تقدیر نه خه نشی لرله کول، او د دعاء د مصیبتونو نه فائده ورکوی، که راغلی وی او که روستو راخی. او بیشکه مصیبت نازلېږي نو دعاء ورله مخکې ورشي، پس تر قیامته پورې په جهگړه وی. یعنی هغه مصیبت نه راپرېږدي).

او ابن عمر رضی الله عنه فرمائی : رسول الله ﷺ اوفرماييل : « دعاء د نازل شوو او غیر نازل شوو دواړو مصیبتونو نه فائده ورکوی. فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالْدُّعَاءِ. (نو د الله بندگانو! دعا راتینگه کړئ) ».

ثوبان رضی الله عنه فرمائی چه رسول الله ﷺ فرمائیلي :
لَا يَرُدُّ الْقَدَرَ إِلَّا الدُّعَاءُ وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ وَإِنَّ الرَّجُلَ
لَيَحْرُمُ عَنِ الرِّزْقِ بِالذَّنْبِ يُصِيبُهُ.

(تقدیر نه بدلوی مگر دعاء، او عمر نه زیاتوی مگر نیکی، او سره د رزق نه محروميږي په سبب د گناه کولو).

دا حدیثونه مستدرک د حاکم راوړي دي. او د تقدیر بدلیدل او د عمر زیاتیدل، دا مسئله به روستو راشي.

په یو حدیث کښ دی :

الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ. (دعاء بعینه عبادت دی).

په یو بل روایت کښ دی چه په سند کښ ئه ضعف دی :
الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ. (دعاء د عبادت مغز او نل دی).
خکه چه په دی کښ عاجزی او توجه ډیره وی.

د دعاء نه قبلیدو وجه

د دې ډیره وجه دی. یوه داده چه دا دعاء به وړانه وی، د الله او د رسول ﷺ درضا نه به خلاف وی. لکه یو سره نیکانو خلکو ته خیر کوی. لکه چه بعضو نه مونږ

آوريدلى دى چه الله دے وهابيانو ته هدايت اوکړې، اوکه نه کيږي نو الله دے ئې غرق کړې. حال دا چه دا اهل حقو ته خيرے کول دى.

دويمه وجه داده چه زړه الله طرفته پوره متوجه نه وي په وخت د دعاء کښ. لکه بعضے خلقو دعاء کوي او اخره ديخوا گوري. اوبعض خبرے کوي او لاس ئې هم اوچت کړي وي. ددے مثال داسے دے لکه سرے لينده کښ کانړې کيدى خو لږه ئې راکارې، نو کانړې خائے ته ونه رسيږي. دارنگه دا دعاء هم الله ته نه رسيږي.

دريمه وجه د حرامو خوړل دى.

لکه حديث کښ راځي: ابو هريره رضى الله عنه فرمائي: رسول الله ﷺ فرمائيلى دى: «اے خلقو! الله پاك ذات دے، اونه قبلوى مگر پاك او حلال شے. او الله مؤمنانو ته په هغه خه حكم كړے، چه په هغه ئې پيغمبرانو ته هم حكم كړے. الله تعالى په قرآن كښ وئيلي دى: چه اے پيغمبرانو! خورئ د حلالونه، او نيك عمل كوي، زه ستاسو په عملونو خبرداريم. (سورت المؤمنون: ۵۱). او مؤمنانو ته ئې وئيلي دى: اے ايمان والو! خورئ د هغه حلالو مالونو

نه چه مونږ دركړي دى (بقره: ۱۷۲) بيا رسول الله ﷺ د هغه سرې ذكر او فرمائيلو چه اوږده سفرونه كوي، پریشان او گرد آلود وينتے ئې وي. او لاسونه ئې آسمان طرفته نيولي وي. چه اے الله! اے ربه! يعنى سوالونه كوي. او حال دادم چه خوراك ئې حرام وي او خكاك ئې حرام وي، او جامے ئې حرامے وي. او په حرامو پاللے شوے وي. نو دده دعاء به څنگه قبوله شي؟» (مسلم).

څلورمه وجه: د گناهونو زنگ دے په زړونو.

پنځمه وجه: غفلت دے د الله تعالى نه.

شپږمه وجه: شهوت دے.

اوومه وجه: لهويات دى.

اتمه وجه: داده چه د دعاء په قبلیدو يقين نه لري.

حديث کښ راځي: اَدْعُوا اللَّهَ وَانْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَّاهٍ.

(د الله نه دعاء غواړئ په داسے حال كښ چه ستاسو يقين وي په قبلیدو، او ياد ساتئ چه الله د غافله او لهوه كونكى زړه نه دعاء نه قبلوى).

(رواه الحاكم فى المستدرک عن أبى هريرة).

نهمه وجه: د گناھونو نه توبه نه ويستل دی:

لکه حدیث د مسند احمد کښ راځي: چه « بنی اسرائیلو ته څه بلا او تکلیف اور سیده. نو دوی یو میدان ته لاړل. الله تعالیٰ وحی او کړه د هغوی نبی ته چه دوی له خبر ورکړه، چه تاسو د میدان ته په نجسو بدنونو راغلی یئ. او تاسو ماته هغه لاسونه او چتوی چه په هغه تاسو وینه توی کړی دی، او تاسو کورونه د حرامو نه په دغه لاسونو ډک کړی دی. اوس چه کله زما غضب په تاسو سخت شه، نو تاسی مانه دعاء غواړئ. پس تاسو مانه لا لرم کیرئ.

لسمه وجه: استعجال (تادی کول) دی: یعنی انسان دا وائی چه ما ډیرمه دعاگانې او کړم. یوه هم قبوله نشوه. پس سترمه شی او دعاء پرېږدی.

حدیث کښ راځي: رسول الله ﷺ فرمائی: يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولْ قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي. (رواه البخاری).

(قبلیږی ستاسو نه دیو کس دعاء تر څو چه جلتی اونه کړی، وائی چه ډیرمه دعاگانې م او کړم خو قبوله نشوه).

یو بل حدیث کښ راځي، رسول الله ﷺ فرمائی: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ بِخَيْرٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ يَسْتَعْجَلُ؟ قَالَ: يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي.

(همیشه وی بنده په خیر کښ، تر څو چه جلتی اونه کړی، صحابو عرض وکړو، اے د الله رسوله! جلتی څه ته وائی؟ وې فرمائیل: انسان وائی: ډیرمه دعاگانې م او کړم خو الله قبوله نه کړم). (احمد).

یولسمه وجه داده: چه په دعاء کښ اخلاص نه وی. لکه وائی: الله او پیر بابا دې مل شه. او الله او کاکا صاحب دې اووه. داسې کلمه استعمالول ناجائز دی، بلکه دا د شرک خبره دی. سړمې پرې مشرک کیري.

دولسمه وجه: داده چه دعا په داسې وخت کښ او کړی چه په هغه کښ رسول الله ﷺ نه وی کړی. لکه د سنتونه پس په جمع سره دعاء وغیره. نورمې وجهې هم شته، خو زه دا رساله مختصره لیکم.

- ۴ - خلورم ادب : د اوداسه په حالت کښ دعاء غوښتل۔
- ۵ - پنځم ادب : تر سینه پورے لاسونه اوچتول۔
- ۶ - شپږم ادب : د دعاء په شروع کښ د الله حمدونه اوصفتونه کول۔
- ۷ - اووم ادب : بیا په رسول الله ﷺ باندے درود وئیل۔
- ۸ - اتم ادب : د حاجت غوښتلو نه مخکښ توبه وټستل۔

د دے ټولو آدابو نه پس دے الله تعالیٰ ته متوجه شی او په مبالغے اوزاری، او په ویرے او رغبت سره دے دعاء او غواړی۔ او د الله په مخکښ دے چاپلوسی او کړی۔ او هغه ته دے د هغه په نومونو او صفتونو او په توحید سره وسیله پیش کړی۔ او د دعاء نه مخکښ دے خه صدقه خیرات او کړی۔ نو ان شاء الله چه دا قسم دعاء به الله تعالیٰ نه رد کوی۔

او خاصکر هغه دعا، په کومه باندے چه رسول الله ﷺ د قبولتیا حکم لگولے وی۔

لکه د دعاء داراتلونکی الفاظ استعمالول پکار دی۔

- ۱ - نبی کریم ﷺ د یو سړی نه واوریدل چه داسے دعاء ئے

د دعاء آداب

- ۱ - حضور قلبی یعنی الله ته توجه کول۔ لکه مخکښ حدیث کښ تیر شو۔
- ۲ - په دے اوقاتو کښ دعاء ښه قبلېږی :
د فرض مانځه نه پس، او د تهجدو په وخت کښ۔
لکه حدیث کښ راځی :
قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ ؟ قَالَ : جَوْفَ اللَّيْلِ
الْآخِرِ وَذُبُرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ . رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ .
(چا تپوس او کړو، اے د الله رسوله ! کومه دعاء ښه قبلېږی ؟ وے فرمائیل : د شپے په آخری حصه کښ (د تهجدو په وخت) او د فرض مونځونو نه پس)۔
- ۳ - د آذان کیدو په وخت۔
- ۴ - د جُمعے د خطبے په وخت۔
- ۵ - د جُمعے د ورځے د مازیگر نه پس۔
- ۶ - د آذان او اقامت په مینځ کښ۔
- دا شپږ وختونه حدیثو کښ ذکر شوی دی۔
- ۲ - دویم ادب : خشوع او خضوع سره دعاء غوښتل۔
- ۳ - دریم ادب : قبلے ته مخ کول۔

کولہ:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ بِاَنِّیْ اَشْهَدُ اَنَّكَ اَدَّتَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ
الْاَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِیْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ کُفُوًا اَحَدٌ.

(اے اللہ! زہ تانہ دعاء پہ وسیلہ ددے کوم چہ زہ دا گواہی
کوم چہ تانہ سیوا بل اللہ او معبود نشته۔ تہ یواخے اوے
حاجتہ ئے۔ هغه ذات ئے چہ نہ د چانہ پیدا دے، اونہ ترے
خوک پیدا دی، او نشته دہ لہ برابر هیخوک)۔

نو نبی ﷺ اوفرمائیل: دے سرے د اللہ نہ دعا پہ هغه نوم
اوکرہ چہ خوک پرے دعا اوکری نو قبلیری)۔
(رواہ ابن حبان عن عبد اللہ بن بریدہ)۔

۲ - د انس رضی اللہ عنہ پہ حدیث کنبی دی دا ویم: ﷺ
زہ د رسول اللہ ﷺ سرہ ووم، نو هغه دیو سرے نہ واوریدل
چہ د مانخہ نہ پس ئے داسے دعا کولہ:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ الْمَنَّانُ
بَدِیْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ يَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ.

(اے اللہ! زہ تانہ سوال کوم پہ وسیلہ د صفتونو ستا
سرہ۔ نشته لائق د عبادت سیوا ستانہ، تہ احسان کونکے
ئے، او ناشنا پیدا کونکے د آسمانونو اوزمکے ئے۔ اے د

لویی اود عزت خاوندہ! اے ژوندیہ اے تدبیر کونکیہ!)۔
نورسول اللہ ﷺ اوفرمائیل: «دے سرے د اللہ پہ اسم
اعظم سرہ دعا اوکرہ، اودا داسے نوم دے چہ پہ دے سرہ د هر
چا دعا قبلیری، او پہ دے هر حاجت پوره کیبری»۔
(رواہ ابن حبان و اصحاب السنن)۔

۳ - د اسماء بنت یزید نہ روایت دے چہ رسول اللہ ﷺ
اوفرمائیل: «د اللہ اسم اعظم پہ دے دوه آیتونو کنبی دے:
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَاحِدٌ، لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ.
(البقرة: ۱۶۳)۔

اود سورت آل عمران پہ شروع آیتونو کنبی:
اَلَمْ اَلَلّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ. (رواہ الترمذی)۔

د اللہ رب العزت حکمت دے پہ پتولو د بعضے شیانو
کنبی۔ لکه لیلۃ القدر، او پہ ورخ د جُمعے کنبی یو ساعت د
دعا د قبلیدو وی هغه هم نامعلومه وی۔ دارنگہ خاتمه
وغیرہ۔ دارنگہ اسم اعظم هم اللہ رب العزت پوره نہ دے
بنکارہ کرے، دے دپارہ چہ انسان ورپسے کوشش اوکری، او
د اللہ تہول صفتونہ اووائی۔

۴ - عَنْ اَنَسٍ وَابِیْ هُرَیْرَةَ وَرَبِیْعَةَ بْنِ غَامِرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمْ

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: اِلْطَوُّا بَيَّا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.
(رواه الحاكم وأحمد).

(انس، ابو هريره اور يبعه بن عامر رضی اللہ عنہم فرمائی کہ رسول اللہ ﷺ اوفرمائیل: «پہ یا ذالجلال والاکرام باندے کلک شیء او ہمیشہ والے پرے اوکریں پہ دعا کنیں»۔

۵ - دابو هريره - رضی اللہ عنہ - نہ روایت دے کہ «رسول اللہ ﷺ بہ کلمہ مبالغہ او کوشش پہ دعا کنیں کولو، نو داسے بہ ئے وئیل: یا حی یا قیوم ... الحدیث»۔ (ترمذی)۔

دترمذی پہ بل روایت کنیں راحی «کہ کلمہ بہ رسول اللہ ﷺ یو کار خفہ کرو، نو داسے بہ ئے فرمائیل پہ دعا کنیں: یا حی یا قیوم برحمتک استغیث»۔

۶ - سعد بن ابی وقاص رضی اللہ عنہ فرمائی: رسول اللہ ﷺ اوفرمائیل: «دیونس علیہ السلام دعا کہ کلمہ ہغہ دماہی پہ خیتہ کنیں کریں وہ:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ
(انبیاء: ۸۷)۔

پہ دے دعا باندے کہ کوم مسلمان بندہ پہ یو حاجت کنیں دعا اوغواپی نو ضرور بہ اللہ دہغہ دعا قبلوی» (ترمذی)۔

بل روایت کنیں دی: کہ «دادعا دہر مصیبت نہ د خلاصی ذریعہ دہ»۔ رواہ الحاكم۔

اوبل روایت کنیں دی: «چا کہ دادعا پہ بیماری کنیں خلربست خلہ اووئیلہ، نو کہ چرتہ مپ شو نو شہید بہ وی۔ او کہ جوپ شو، نو بخبنہ بہ ورتہ اوشی»۔ (الحاکم)۔

مصیبت دعا

بخاری او مسلم کنیں دی کہ رسول اللہ ﷺ بہ د مصیبت پہ وخت کنیں دادعا فرمائیلہ:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ۔

ذغم او ذہم دعا

پہ مسند احمد کنیں دابن مسعود رضی اللہ عنہ نہ روایت دے کہ نبی کریم ﷺ فرمائی: «نہ رسیپی یو کس تہ ہیچرے خہ غم یاہم، پس کہ دادعا اووائی:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ اَمَتِكَ ، نَاصِیْتِیْ
بِیْدِكَ ، مَا ضَیَّ فِیْ حُكْمُكَ ، عَدَلٌ فِیْ قَضَائِكَ اَسْأَلُكَ
اَللّٰهُمَّ بِكُلِّ اِسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِیْتُ بِهِ نَفْسُكَ اَوْ عَلِمْتَهُ
اَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ اَوْ اَنْزَلْتَهُ فِیْ كِتَابِكَ اَوْ اسْتَاثَرْتَ بِهِ فِی
عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَكَ اَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِیْبَعَ قَلْبِیْ وَنُورَ
صَدْرِیْ وَجَلَاءَ حُزْنِیْ وَذَهَابَ هَمِّیْ .

نو الله به لرے کړې غمونه او خفګانونه دده او په بدله
کښ به ورله خوشحالی ورکړې۔ نو چا عرض او کړو چه : یا
رسول الله ! نه تے زده کوو ؟ نو وی فرمائیل : ولے نه ! چا چه
واریده نو هغه له پکار دی چه زده تے کړې۔

ابن مسعود رضی الله عنه فرمائی : په هر نبی باندې به
چه کله خه مصیبت راغی ، نو هغه به په سبحان الله سره
امداد طلب کولو۔

غَلَّ نَه دَبَج کیدو دعاء

حسن بصریؒ فرمائی : « د ابو المعلق په نوم یو صحابی
وو ، هغه تاجر وو۔ یوه ورځ یو غل گیر کړو۔ ورته تے اووئیل
: چه زه درنه مال اخلم ، او قتل کوم دے هم۔ نو هغه د
خلو رو رکعتو اجازت او غوښتلو۔ نو په آخره سجده کښ

تے دادعاء او غوښتله :

بَارِزْ دُوْدُ يَا وَدُوْدُ يَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِيدِ يَا فَعَالًا لِّمَا تُرِيدُ
اَسْأَلُكَ بِعِزِّكَ الَّذِي لَا يُرَامُ وَبِمُلْكِكَ الَّذِي لَا يُضَامُ ،
وَبِنُورِكَ الَّذِي مَلَأَ اَرْكَانَ عَرْشِكَ اَنْ تَكْفِيَنِي شَرَّ هَذَا اللَّصِ
بَا مُغِيْثُ اَغْثِيْ يَا مُغِيْثُ اَغْثِيْ .

درې ځله تے دادعاء او کړه۔ نو الله د آسمان نه د هغه غل د
وژلو دپاره یو ملائک راولېږله۔

حسن بصریؒ وائی : چا چه اودس او کړو ، او خلور رکعته
مورخ تے او کړو ، او دادعاء تے اووئیله ، نو الله تعالیٰ به تے
قبوله کړې۔ که په ده خه غم وی او که نه وی ۔

(رواه ابن ابی الدنيا عن الحسن) .

نصل : دعاء دوسلے پشان ده :

خودومره خبره یاده کړه چه وسله هله کار کوی کله چه
مې قوی او مضبوط وی ، او خه مانع نه وی لکه په دشمن
خه زغره یا خود نه وی ، نو پوره کار کوی۔ دارنگه چه دعا
وی او په توجه سره وی ، او نور خه مانع د قلیدو نه وی ،
لکه بعض موانع مونږ مخکښ بیان کړل ، نو دُعایا ښه
کار کوی۔

بعضِ خلق وائی چہ دُعا تہ ہیخ ضرورت نشته۔ خُک
چہ داشے بہ اللہ یا لیکلے وی پہ تقدیر کنس یابہ ئے نؤ وی
لیکلے۔ کُہ لیکلے وی، نو دُعا تہ حاجت نشته۔ اوکہ نؤ وی
لیکلے، نو بیا ہم دُعا تہ حاجت نشته۔ دا قِسم خلق سخت
جاہلان دی۔ مونہ الزامًا وائیو چہ ستا موروالے اوتندہ
ماتیدل او بچی پیدا کیدل بہ اللہ یا لیکلی وی یانہ، کُہ
لیکلی ئے وی، بیا روتیٰ خورلو او اوبہ خُکلو تہ حاجت
نشته اونہ وادہ کولو تہ حاجت شته۔ اوکہ نؤ ئے وی لیکلی،
نو بیا یے ضرورتہ کارولے کوئے؟

بعضِ خلق وائی چہ پہ دُعا ہیخ نؤ کیڑی۔ لیکن دا
صرف عبادت دیے۔ کول ئے پکوردی۔ دا خلق ہم غلط
وائی۔ بلکہ:

صحیح خبرہ دادہ چہ ہر شے اللہ پہ تقدیر کنس لیکلے،
لیکن سرہ دَاسبابونہ۔ مثلاً موروالے اللہ لیکلے دیے، او
سبب، ئے ورلہ خوراک لیکلے۔ دارنگہ تہ چہ خُہ حاجت
غوارے، ہغے دپارہ اللہ دُعاء سبب گرزولے دیے۔ نو خُک چہ
دُعا پریڑی ہغہ جاہل دیے۔

صحابو تہ دا فضیلتونہ معلوم وو، خُکہ پہ ہر خُک

کنس بہ ہغوی اللہ تہ متوجہ کیدل او دُعا بہ ئے غوبنتلہ۔
حدیث دَابن ماجہ کنس راحی:
مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ.
«خُک چہ د اللہ نہ دُعا نہ غوارے، اللہ پہ ہغہ غضب
کوی»۔

نو معلومہ شوہ چہ اللہ تعالیٰ پہ سوال او تضرع سرہ
راضی کیڑی۔ او دُنیا کنس زمونہ د مسلمانانوبل مقصد
نشته بغیر درضا کولو د اللہ نہ۔

پہ حدیث کنس راحی چہ اللہ فرمائی: «زہ اللہ یم، مانہ
سیوابل معبود نشته۔ کلہ چہ زہ راضی شم، نو برکت
اچوم، اوزما دَبرکت خُہ انتہاء نشته۔ اوکلہ چہ زہ د چانہ
خفہ شم، نو بیا پرے لعنت کوم، اوزما لعنت تراوو پُشتونو
پورے رسیڑی»۔ (مسند احمد)۔

پس اللہ پہ کومہ خبرہ زیات خوشحالیڑی ہغہ د
گناہونو دَپریخودلو پہ وجہ رضا کیڑی۔ او د تقویٰ معنی
ہم دادہ د گناہ نہ حان ساتل۔

نو د دنیا دَہولو مصیبتونو سبب گناہونہ دی، لکہ
قرآن مجید کنس اللہ فرمائی:

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾. (شوری).

(کوم مصیبت چه تاسو ته رسیږي هغه ستاسو د عمل په وجه، او الله خو د ډیرو نه معافی کوي).

لیکن دا خبره یاد ساتل پکار دی چه د خیر او د شر اسباب معلومول ضروری دی. او دا په تجربه او په علم التاريخ او په آوریډلو دا اخباراتو ماضیو او خصوصاً په قرآن پاک کښ سوچ کولو سره انسان ته حاصلیږي. او بیا په علم الحديث کښ سوچ کول دی. او قرآن او سنت د ټولو شیانو اسباب بیان کړی دی.

دویمه خبره داده: چه د نفس غلط فهمی نه ځان ساتل ضروری دی. ځکه چه انسان دا بڼه پیژني چه گناه، غفلت او شهوت ضرری شیان دی، لیکن دې په غلط فهمی کښ پریوزي او، وائی چه الله غفور رحیم دے. او کله وائی: توبه به وباسم.

او کله یو دوه رکعتہ نفل اوکړي، نو ځان معصوم حسابوي.

او کله وائی: تقدیر کښ به مقرر وی داسه. او کله وائی:

تول خلق داسه کوي، نو که ما اوکړو، نو څه چل اوشه. او ډیر خلق دا گمان کوي، که زه هر څومره گناهونه اوکړم، او استغفر الله او وایم پس ختم به شی.

او بعض وائی چه گناهونه کوه، او بیا سل ځله: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ او وایه: بس گناه به دې زائله شی.

او بعض وائی: اَلْتَنَزُّهُ مِنَ الذُّنُوبِ جَهْلٌ بِسَعَةِ عَفْوِ اللَّهِ. (د گناهونو نه ځان ساتل د الله په فراخه عفو نه ناخبري ده). او بعض وائی: زه مجبور یم.

او بعض وائی: پردو زنانو ته کتل جائز دی، ځکه چه دا خوبه رته راوتی دی.

او بعض وائی چه مونږ به خپل پیران بچ کوي. او هغوی به مونږ له سفارش کوي.

او بعض وائی: مونږ میان گان او سیدان یو. ز مونږ گناهونه به ز مونږ مشران معاف کوي په سفارش سره.

او بعض وائی: حدیث کښ راځي چه الله فرمائی: زه د بنده د گمان سره یم په ما باندې. پس ز مونږ په الله دا گمان دې چه جنت ته به مو بوزي.

لیکن دا خبره صحیح نه ده، ځکه چه په الله هغه سړي

صحیح گمان کولے شی خوک چہ د هغه تابعداری۔ او
نافرمان پہ الله بنہ گمان نشی کولے، لکہ یو مرئیے وی هغه
اوتختی، کله چہ هغه واپس راوستے شی، نو د هغه گمان
دا وی چہ مولیٰ به سزارا کوی۔

دے وجہ نہ حسن بصری فرمائی :

إِنَّ الْمُؤْمِنَ أَحْسَنَ الظَّنِّ بِرَبِّهِ فَأَحْسَنَ الْعَمَلِ، وَإِنَّ الْفَاجِرَ
أَسَاءَ الظَّنِّ بِرَبِّهِ فَأَسَاءَ الْعَمَلِ.

(مؤمن پہ خپل رب بنہ گمان لری خکھ نیک عمل
کوی، او بدکاره سرے پہ الله غلط گمان لری نو خکھ غلط
اعمال کوی)۔

په اصل کسبن دا دشيطان د هوکے او حرے وی۔ راشه
او گوره چہ خومره خوف وو د رسول الله ﷺ، چہ یو کرن
ورسره شپړ یا اووه اشرفی وے، نو د شپے خوب نه ورتلو او
په مرض وفات د هغه کسبن عائشے رضی الله عنها ته
فرمائیلى وو چہ خرچ ئے کره۔ لیکن هغه د خه مشغولتیا
په وجه خرچ نکړے۔ نو نبی ﷺ او فرمائیل چہ خه گمان دے
د الله د نبی، که الله سره ملاؤ شی او دا روپی ورسره وی؟
امام معروف فرمائی :

رَجَاؤُكَ لِرَحْمَةٍ مِّنْ لَا تُطِيعُهُ مِنَ الْخُذْلَانِ وَالْحُمَقِ.
د هغه چانه امید ساتل چہ ته د هغه تابعداری نه کوی
دا خوشمندگی او کم عقلی ده۔

او حسن بصری ته چا او وئیل چہ :

أَرَأَيْكَ طَوِيلَ الْبُكَاءِ فَقَالَ : أَخَافُ أَنْ يُطْرَحَنِي وَلَا يُيَالَى.

زه تاوینم چہ ته دیرزیات ژاړه دا ولے؟ نو هغه وئیلے :
ماسره دا ویره ده چہ الله به مے اور ته گذار کړی او هغه د
هیچا پرواه نه لری۔

او حسن بصری دا هم فرمائیلی دی : چہ بعض خلق
امیدونه د مغفرت لری، نو د دنیا نه یه توبه لار شی۔

او نبی کریم ﷺ فرمائی :

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.

«اے د زړونو اوړونکیه ! زما زړه په خپل دین باندے
مضبوط کړه»۔

او دابه ئے هم فرمائیل چہ « زړونه د الله په دوو گوتو کسبن
دی۔ کوم خوائے ئے چہ غواړی اړوی ئے »۔

یو روایت کسبن دی چہ « نبی ﷺ جبرئیل علیه السلام ته
اوفرمائیل : خه وجه ده چہ میکائیل علیه السلام نه

خاندی؟ نو هغه ورته اووئیل : میکائیل د هغه ورځ نه را په دیخوا نۀ دی خندلی، کله نه چه اور پیدا شوے دے۔

یو روایت کښ راځی، چه نبی ﷺ یو کرت یو جماعت اولیده، نو تپوس ئے اوکړو چه ولے راجمع شوی دی؟ نو ډا اووئیل چه قبر کنی۔ نو نبی ﷺ په منډه لاړو او قبر خوا کښ کیناستو، او په ژړا شو، تردے چه زمکه ئے په اوښکړ لونده کړه۔ او بیائے مونږ ته ارشاد اوفرمایه: اے رونه راځ ورځے دپاره تیاری اوکړئ۔ (مسند احمد)۔

دا قسم روایتونه نور هم ډیر زیات دی۔

نو مقصد داشۀ چه هسے امیدونه نۀ دی کول پکار۔ بلکه اعمال صالحه پکار دی۔ او خوفِ الهی ډیر ضروری شے دے۔

پس دتولو گناهونو نه خان بچ کول پکار دی، ځکه چه هـڅکښ بیان شو چه دتولو مصیبتونو سبب معصیتونه دی۔ او د نعمتونو دراتلو لوئے سبب تقویٰ ده۔ لیکن دا اوس ډیره کمه شوے ده۔ او حال دادے چه قرآن پاک کښ چه الله پاک په تقویٰ خومره زور ورکړے دے۔ هغه پتۀ ده۔ په سورت بقره کښ الله پاک پنځه ډیرش کرته دتقویٰ

ذکر کړے دے۔ باقی قرآن خو ترے ډک دے۔

د گناهونو ضررونه:

زۀ مختصر یو څو ضررونه او بد اثرات د گناهونو لیکم، چه زۀ اوبدن ته په دنیا او آخرت کښ ضرر ورکوی۔ هر انسان د خپلے کامیابی دپاره کوشش کوی۔ خو لیکن شیطان دانسان نه دشمن دے۔ هغه صحیح لاره د کامیابی دانسان نه هیره کړے ده۔ پس هونیاریدل پکار دی او د شیطان سره عداوت کول پکار دی۔

۱- اول: د علم نه محرومیتیا:

د علم نه محرومیتیا د گناه په وجه کیږی۔ علم نور دے، او گناه دغه نور مړ کوی۔ لکه د امام شافعیؒ په باره کښ راځی چه کله دوی د امام مالکؒ نه تعلیم شروع کړو۔ نو امام مالکؒ ته دده زیرکتیا او پوهه او عقل معلوم شۀ۔ نو دۀ ته ئے اوفرمائیل:

إِنِّي أَرَى اللَّهَ قَدْ أَلْقَى عَلَيْكَ نُورًا فَلَا تُطْفِئُهُ بِظُلْمَةِ الْمَعْصِيَةِ.
(زۀ وینم چه الله په تا باندے نور اچولے دے۔ نو د گناه د

تیارے په وجه ئے مړ نۀ کړے)۔

امام شافعیؒ فرمائی:

شَكُوتٌ إِلَهِ. وَكَيْفَ سُوءَ حِفْظِي
فَأَرْشَدَنِي إِلَى تَرْكِ الْمَعَاصِي

(ما خپل استاذ وکیع ته د حافظے د کمزوری شکایت اوکړو، نو هغه ماته د گناهونو نه د بچاؤ وصیت اوکړو۔

فَإِنَّ الْعِلْمَ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ
وَفَضْلُ اللَّهِ لَا يُعْطَى لِعَاصِي

(حکمه علم د الله فضل دی، او الله خپل فضل نافرمان ته نه ورکوی)۔

۲ - **دویم:** گناهونه د رزق او د مال نه د محرومه کیدو سبب دی۔ حدیث کتب راحی: ((انسان د گناه په سبب د رزق نه محرومه کیږي))۔ (مسند احمد)۔

نو تقوی سبب د رزق او گناه سبب د فقر دی۔

۳ - **درېم:** گناهونه سبب د وحشت دی۔ انسان ته هېڅ شے بیا مزه نه ورکوی۔ اگرکه د ټوله دنیا مزه راجع شی۔ لیکن په دې وحشت د زړه هغه څوک پوهیږي چه احساس په کښ وی، ځکه چه:

وَمَا لِمَيِّتٍ يَخْرُجُ مِنْ إِيْلَامٍ.

مړې د زخمی کیدو په درد نه پوهیږي۔

۱ - **څلورم:** د گناهونو په سبب د انسان او د نورو خلکو ترمنځ یو وحشت او یې محبتی واقع کیږي، خصوصاً انسان د نیکانو خلکو نه وړاندې کیږي، هغوی ته به هم بد معلوم کیږي فطرتاً۔ او دې هم د هغوی نه نخښی۔ او څومره چه لرې وزی، هغومره شیطان ته نژدې کیږي۔ تردې چه دا وحشت دده اود ښځې او د بچو او د خادمانو ترمنځ راشي، نو بیا به یې هیڅوک تابعداري نکړي۔

لکه بعض علماء فرمائی: چه زه کله د الله څه نافرمانی اوکړم۔ نو هغه زه د خپلې ښځې او د خپل څاروی (سورلي) په اخلاقو کښ پیژنم۔

۵ - **پنځم:** گناهونه سبب د گرانۍ او سختۍ د کارونو دی په دې باندې۔ پس هر خوا چه مخ کړي، نود هر کار دروازه به پرې بنده وی۔ او بیا به سخته وی۔ ځکه څوک چه د الله نه ویره کوی نو: ﴿يَجْعَلُ لَهُ مِنْ أَمْرِهُ يُسْرًا﴾۔ الله به ورله کارونه آسان کړي۔ (الطلاق)۔

نو څوک چه تقوی معطله کړي، نو هر کار به ورته الله پاك سخت کړي۔

۶ - **شیبم** : په زړه باندې به ئه تیاره راشی، تردې چه دې به پرې داسې پوهیږي لکه د شپې په تیاره چه سرې پوهیږي۔ ځکه چه طاعت نور دې او معصیت (گناه) تیاره ده۔ او کله چه دا تیاره ډیره شی، نو سرې بیا په بدعاتو او گمراهی کښ واقع شی۔ او دې نه پوهیږي۔ لکه یوړوند سرې په لاره روان وی، او مخکښ کنده راشی او دې خبر نه وی، نو په کښ ور او غورزیږي۔ پس دا تیاره بیا په مخ باندې تیاره راولی، نو هر څوک ئه پیژنی، لکه تاسو تجربه او کړئ۔ چه پولیس والا چه کله گاډی ته را اوخیږی، نو په فاسقانو خلقو گوته وهی۔ ښه او خراب بیل پیژنی۔

عبد الله بن عباس رضى الله عنه فرمائی :
 إِنَّ لِلْحَسَنَةِ ضِيَاءَ فِي الْوَجْهِ وَنُورًا فِي الْقَلْبِ وَسَعَةً فِي الرِّزْقِ وَقُوَّةً فِي الْبَدَنِ وَمَحَبَّةً فِي قُلُوبِ الْخَلْقِ، وَالْمَغْصِبَةُ بِضِدِّ ذَلِكَ.

(د نیکی اثر په مخ باندې د حُسن او د تازگۍ وی، او په زړه کښ رڼا وی، او په رزق کښ فراخی وی، او په بدن کښ طاقت وی، او خلق ورسره محبت ساتی۔ او گناه کښ ددې په ضد شتاب۔ ملاوړې۔ یعنی تورواله د مخ او تیاره د زړه او

نکی د رزق او کمزوری د بدن او د خلقو په زړونو کښ ورسره نفرت)۔

۷ - **اوم** : زړه او بدن کمزورې کوی، ځکه چه د مؤمن ایمانی طاقت په زړه کښ وی، او کله چه زړه طاقتور وی، نو بدن کار کوی، او کله چه زړه بزدل کمزورې وی۔ نو بدن کارنشی کولې۔ لکه د کافرانو څومره بدنی او مالی طاقتونه وی۔ لیکن صحیح مؤمنانو ته نشی تینگیدې، لکه : صحابه کرامو رضى الله عنهم واقعات مشهور دی۔

۸ - **اقم** : د گناه د وجه نه انسان د ډیرو نیکیو نه محروم شی۔ چه هره نیکی د ټوله دنیانه بهتره وی۔ مثلاً سرې فلم ته لاړ شی، نو مونځ ترې قضا شی، او د ذکر نه غافله شی۔ د غلا چل زده کړی، د زنا چل زده کړی۔ مال بې ځایه خرچ شی، وخت عبث تیر شی۔ دارنگه ته په کښ فکر او کړه چه څومره ضررونه دی ؟ انسان د خپلې خوشحالی کوشش کوی، او حال دادې چه ځان هلاکوی۔

۹ - **نهم** : گناه د عمر او د رزق د کموالی سبب دې۔ او نیکی د عمر او د رزق د ډیروالی سبب دې۔ لکه په حدیث د ابن ماجه کښ راځی : « عمر لره صرف نیکی زیاتوی، او

تقدير لره صرف دعا رد کوی»۔ الحديث۔

بیا دلتہ پہ ڊیروالی د عمر کنب د علماؤ درے رائے دی :
بعض فرمائی : د عمر د ڊیروالی نہ مراد د خیر او برکت
ڊیروالے دی۔ یعنی عمر بہ لږ وی، اوفائے او طاعتونہ بہ پہ
کنب ڊیروی۔

دویم دا چہ : مراد د ڊیروالی د عمر نہ حقیقہ ڊیروالے
دی۔ اللہ د ہر شیء د پارہ اسباب مقرر کری وی، لکہ د
صحت، مرض، غنی، فقر د پارہ ئے چہ اسباب مقرر کری
دی۔

دریم قول دادے : چہ اعلیٰ ژوند ہغہ دی چہ دانسان زرہ
پہ کنب د اللہ پاک سرہ ترے وی۔ او د ہغہ سرہ پہ کمال درجہ
کنب محبت وی۔ چہ د ہغہ محبت پہ مقابلہ کنب ہیخ
شے نہ غورہ کوی۔ نو کله چہ انسان پہ معصیت او
نافرمانی کنب اختہ شی، نو دی مر دی، او عمر ئے ختم
دی۔ دی وجہ نہ کافرانو تہ اللہ پاک مری وئیلی دی۔

لنہہ داشوہ چہ عمر د انسان د ژوند مودے تہ وائی۔ او
ژوند ہغہ دی چہ انسان پکنب د اللہ سرہ پورہ محبت
او تعلق ساتی، او د ہغہ رضا پہ ہر شی غورہ کوی۔ او د

گناہ پہ وجہ دا حال ختمیری۔

۱۰۔ **السم** : د گناہ نہ گناہ پیدا کیږی۔ بیا انسان ترے
نہ شی وتلے۔ بعض علماؤ وئیلی دی چہ :
إِنْ مِنْ عُقُوبَةِ السَّيِّئَةِ السَّيِّئَةِ بَعْدَهَا.

(د گناہ یو عذاب دادے چہ د بلے گناہ توفیق انسان تہ
ملاوږی)۔

اونیکی ددی خلاف ده۔ تردے چہ پہ بعض انسانانو کنب
بیا دا گناہونہ کلک شی۔ کد د نیکی خائے تہ راشی۔ یا
ورته خوگ د دین خبرہ کوی، نو تنگ شی۔ او همدارنگہ
بعض نیکان خلق د گناہ پہ خائے کنب تنگیږی۔ لکہ مہ
چہ د اوبونہ لرے شی۔ تردے چہ بعض گناہونو کنب ہیخ
خوند نہ وی۔ لیکن د ہغہ زرہ پہ نیکی تنگیږی، نو حکہ
ہغہ گناہ کوی۔ پہ بل شی ئے ساعت نہ تیریری۔

۱۱۔ **یولسم** : او د ویرے خبرہ خو داده چہ د گناہ پہ
وجہ د زرہ نہ ارادہ د توبے کمزورے کیږی۔ تردے چہ ہغہ
گناہ دد عادت او گرخی۔ نو بیا ورته ہغہ خد گناہ نہ
بیکاری، هسے پہ خولہ بہ توبے ڊیرے اویاسی، او زرہ کنب
بہ ئے ارادہ هم د ہغہ کار وی۔ کد زنکدن راشی، نو هم توبہ

نہ اوباسی۔ او الله پاك بيا توفيق هم نه ورکوی۔ وجہ دادہ
چہ گناہونہ د مخکنیو خلقو میراث دے، مثلاً ہلکانو تہ
راتل دا میراث د قوم لوط دے۔ او ناپ تول کنس کس کول
دا میراث د قوم شعیب دے۔ او فسادونہ اولوئی کول د
فرعونیانو میراث دے۔ او تکبر او تجبر کول د قوم ہود
میراث دے۔ او ہمدارنگہ نور واخلہ۔

اوپہ دے گناہونو هغوی الله هلاك کړی دی۔ نو کیدے
شی چہ الله هم دغه عذاب پہ دے نافرمان بندہ راوی۔
حکہ چہ دہ هم د هغوی جامے آغوستی دی۔

لکہ پہ مسند احمد کنس د ابن دینار قول دے: چہ «الله
بعض نبیانو تہ وحی اوکړه، چہ خپل قوم تہ اووایہ چہ زما
د دشمنانو نو پہ خائے کنس مہ داخلیرئ او د هغوی لباس
مکوی، او د هغوی پشان سورلی مکوی۔ او د هغوی
پشان خوراک مہ کوی۔ کنی نو تاسو به هم زما دشمنان
جوړ شی»۔

بل حدیث کنس دا جملہ راغلے دہ:

مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ.

«خوځ چہ د چاسره ځان مشابہ کوی، هغه به د هغوی

سره وی په آخرت کنس»۔

(مسند احمد)۔

۱۲ - **دولسم:** د گناه په وجه انسان د الله په نیز ذلیل

اوسپک وی۔ او د الله د نظر د رحمت نه غورزیدلے وی۔

حسن بصری یوه عجیبه خبره کړې ده:
فَانْزَا عَلَيْهِ فَعَصَوْهُ وَلَوْ عَزُّوا عَلَيْهِ لَعَصَمَهُمْ.

(دا مجرمان په الله سپک دی، حکم الله د نافرمانی توفیق

ورکړو۔ او کچرته د الله په نیز عزت مند وے، نو الله به بچ

کړی وے)۔

او کله چہ یو انسان الله پاك سپک کړی، نو:

فَمَا لَهُ مِنْ مُّكْرِمٍ.

نو خوځ به عزت ورکړی؟ یعنی هیشوک عزت

ورکونکے بیا نشته۔ اگر که خلق ئے تعظیم او توقیر کوی د

وجہ د خوف د هغه دشمن نه۔ یا د خه لالچ په وجه۔ لیکن

کله چہ هغه ختم شی یا دے غائب شی، نو بیائے دشمن

وی، او زړه کنس ئے سپک گنړی۔

۱۳ - **د یارلسم:** بنده چہ کله نافرمانی کوی نو گناه

بیا ورته سپکه او وړه ښکاری۔ او کله چہ انسان گناه وړه

او گنہری، نو دے هلاك شے۔ حدیث کتب راضی: منافقہ
خپل گناھونہ داسے بنکاری لکه میچ په پوزه کینی، نو دے
ئ په اشارے سره پاخوی، هیخ پرواه پرے نکوی۔
(رواه البخاری عن ابن مسعود رضی اللہ عنہ).

خوار لسم: نور خلق او حیوانات گنهگار ته خیرے
کوی، ځکه چه هغوی ته دده په وجه نقصان رسی۔

ابو هريره رضی الله عنه فرمائی:
إِنَّ الْخُبَارَى لَتَمُوتُ فِي وَكْرِهَا مِنْ ظُلْمِ الظَّالِمِ.

(زانړی یا خړاړ په خپلو جالو کښ مری، د وچه د گناه د
مجرم نه)۔

مجاهد فرمائی: حیوانات په نافرمانو خلقو لعنتونه
وایی۔ ځکه چه قحطونه د انسانانو د گناه په وجه راضی۔
عکرمه فرمائی: د زمکے ځناور تردی چه گونگتې او
لرمانان وایی چه باران زمونږ نه بند شو په سبب د گناه د
انسان۔ پس په گنهگار باندی ې گناه مخلوق لعنت وایی۔

۱۵ - پنځلسم: د گناه نه ذلت پیدا کیږی۔ ځکه چه
عزت خو په طاعت د الله تعالی کښ دے۔

قرآن پاک کښ راضی: فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا. (فاطر).

څوك چه عزت غواړی نو د الله په طاعت سره دے طلب
کړی ځکه چه عزت ټول د الله سره دے۔

بعض سلفو به داسے دعا کوله:
اللَّهُمَّ اعْزِنِي بِطَاعَتِكَ وَلَا تُذِلَّنِي بِمَعْصِيَتِكَ.

اے الله! استاد طاعت په وجه عزت راکړه، او ستاد
نافرمانی په وجه مے ذلیله کوه۔

حسن بصری یوه خبره هر سړی لره یا دول پکار
دی۔ ډیره مزیداره ده۔

إِنَّهُمْ وَإِنْ طَقَّطَقْتُ بِهِمُ الْبِغَالُ وَهَمَلَجْتُ بِهِمُ الْبَرَاذِينُ إِنَّ
ذُلَّ الْمَعْصِيَةِ فِي رِقَابِهِمْ أَبِي اللَّهِ إِلَّا أَنْ يُذِلَّ مَنْ عَصَاهُ.

(نا فرمان خلق اگر که دوی په قچرو په مزه روان وی او په
بند کره آسونو ناست وی، او هغه په تیزه روان وی، او
هم هم کوی، مگر د گناه چه کوم ذلت دے، هغه د دوی
ځټونو پورے نخته دے، الله خامخا خپل نافرمان ذلیله
کوی)۔

لکه اوس او گوری دا مالداره سرماییه دار خلق چه کله
نافرمان وی، نو څو مره بد شکله بد اخلاق ذلیل وی۔ نو
که غریب نافرمان وی، هغه ته خوبیا څوک گوری هم نه۔

پہ دے خبرہ ژوندی زړه والا پوهیږی۔

ابن مبارک یو څو ډیر بنسکلی شعرونه وئیلی دی:

رَأَيْتُ الدُّنُوبَ تُمِيتُ الْقُلُوبَ

وَقَدْ يُوْرِثُ الدَّلَّ إِذْمَانَهَا

ما گناهونه اولیدل چه زړه مړ کوی، او ذلت پیدا کوی
همیشه والے د گناهونو۔

وَتَرَكَ الدُّنُوبَ حَيَاةَ الْقُلُوبِ

وَخَيْرَ لِنَفْسِكَ عَصِيَانَهَا

او د گناهونو پرینسودل زړه ژوندی کوی، او د نفس دپاره
غوره شے د نفس نه منل دی۔

وَهَلْ أَفْسَدَ الدِّينَ إِلَّا الْمُلُوكُ

وَأَحْبَارُ سُوءٍ وَرُهْبَانُهَا

دین چه څومره بادشاهانو او دنیا پرستو ملایانو او عیش
پرستو پیرانو خراب کړو۔ نو دومره بل چانه دے خراب
کړی۔

۱۶ - **شپاړسم:** دا عصیان عقل هم خرابوی۔ ځکه چه

عقل نور دے او گناه تیارة ده۔ نو بس نافرمان همیشه کم
عقل وی۔ ېه ځایه خبری ېه ځایه کارونه کوی۔

۱۷ - **اولسم:** دا وجه د مخکنی وجه بیان دے:

علماء وئیلی دی، کوم انسان چه نافرمانی او عصیان
کوی، نو دهغه عقل ختم وی۔ ځکه چه که انسان فکر
او کړی، چه زړه خو الله پیدا کړی یم، د طاعت دپاره۔ او د
هغه په قبضه کښ یم۔ او هغه په ما خبر دے۔ او زړه د هغه
په کور کښ اوسېږم۔ او ملائکه راته گوری۔ او قرآن مے
منع کوی۔ او ایمان مے منع کوی۔ د مرگ واعظ موجود
دے او اور د جهنم شته، او دا فکر ورسره او کړی چه د گناه
په وجه دسړی نه په دے لږ غوندے خوند باندے د دنیا اود
آخرت ډیرے فائدے خرابے شی۔ نو بیا به چرته گناه ته
وړاندے نشی۔ او که وړاندے کیږی سره ددے موانعونه، نو
هغه ې عقله او جا هل دے۔

۱۸ - **اتلسم:** د گناه په وجه په زړه زنگ راځی۔ لکه

حدیث کښ راځی چه زړه زنگین کیږی لکه وُسپنه۔

(الحديث، مشکوة).

پس د زنگ نه پس بیا پر مے طبع (تاپه) راشی، بیا پر مے
نفل (جرنده) راشی۔ بیا پر مے ختم (مهر) او وهله شی۔ نو
بیا به ورته څوک هدایت او کړی؟ دا پنځه واړه خبر ېه

قرآن کتب شته دے۔

۱۹ - **نولسم** : ما د خپل محبوب او متقی استاذ الشيخ عبد السلام (الله پاک دے د هغه دنيا او آخرت روښانه کړی، او مونږ او هغه دے الله په جنت کتب یو ځای کړی، آمین) نه د مشکوة په درس کتب اوریدلی وو چه په قرآن او حدیث کتب الله او رسول (ﷺ) په څه کارونو لعنتونه فرمائیلى دی۔ که سړی هغه راجمع کړی، نو پوره کتاب پرې لیکلې کیږي۔ نو زما زړه کتب د هغه خبره وه۔ نو کله چه الله پاک ددې رسالې د لیکلو توفیق راکړو، نو هغه خبره د خپل محبوب استاذ رایاده شوه۔

په حدیث کتب په خال لگونکی او څوک چه د هغه طلب کوی، او همدارنگه په هغه ښځه چه په خپل سر کتب پردی ویخته لگوی، او په هغه ښځه چه هغه ئې ورله لگوی، او په هغه ښځه چه د خپلو وروځو نه وښته اویاسی، او په هغه ښځه چه په سو هان سره خپل غاښونه نری کوی، او په هغه ښځه چه دے له د زینت دپاره وښتانه تیره کولې شی۔ په دې ټولو باندې د الله او د رسول (ﷺ) لعنت دے۔

دغه شان په سود خور او په هغه چا چه په بل د سود مال خوروی، او ددې په لیکونکی او ددې په گواه باندې لعنت وبلل شوی۔ دارنگه په مُحِلِّل او مُحَلَّل لکه باندې لعنت راغله۔ مُحِلِّل هغه چاته وائی چه طلاقه شوې ښځه یوه ښه دپاره په نکاح واخلي۔ او وعده او کړی چه سحر به ئې طلاقم۔ دې دپاره چه اولنی خاوند ته حلاله شی۔ نو ده ته مُحِلِّل وائی۔ او اولنی خاوند ته مُحَلِّل لکه وائی۔

او دغه شان په غله سړی باندې لعنت راغله دے۔ او په شراب خور او په ورکونکی باندې او په نچوړونکی باندې او په خرڅوونکی او اخستونکی او د هغه پیسې خرڅوونکی باندې او په باروونکی او په هغه چا باندې چاکره چه دا شراب اوړلې شی، په دې ټولو باندې لعنت وبلل شوی۔

دارنگه حدیث کتب لعنت په هغه چا راغله چه د زمکې نشانه وړانوی، او د هغه حدود او پلې خرابوی۔ او څوک چه په مور پلار لعنت وائی۔ او لعنتی دې هغه کس چه د ژوندی حیوان نه ښه جوړه کړی۔ اویائې وئی۔ او په هغه سړی لعنت دې چه ځان د ښځو سره مشابه کوی په لباس،

رفتار گفتار وغيره کڻي.

او دغه شان په هغه ښځه باندې لعنت دې چې هغه د سړو سره ځان مشابه کوي په لباس، رفتن خفتن گفتن وغيره کڻي. او هغه څوک لعنتي دې چې د الله نه سيوا د بل چا په نوم ذبح او کړي. لکه خلق پير بابا وغيره ته گډان بوزي، د هغه خوراک حرام دې. که چا داسې کار او کړو، نو هغه مُشرک دې. د علماؤ نه ددې تحقيق او کړي.

او په بدعتي سړي باندې لعنت راغلي، او په هغه چا چې بدعتي ته ځائ ورکوي په کوريا مسجد يا په يو مجلس کښي. اَعَاذَنَا اللهُ مِنْهُ.

او په تصويرونو والو باندې لعنت دې، که جُشه لري او که نه لري. دا مصيبت خو اوس دومره زيات شوه چې هيڅ حد ئې نشته. دا لا څه کوي، د بربندو ښځو فتوان هم پکښي شته. الله دې مونږ داسې خلقو نه زرزر جدا کړي. آمين! او په هغه کس لعنت دې چې د قوم لوط عمل کوي، او څوک چې مور پلار ته کنځل کوي، او څوک چې د پوند سړي نه لار غلطوي. همدارنگه د ناپوهه سړي نه صحيح دين پتوي.

او څوک چې حيواناتو سره بد فعلي کوي. او څوک چې حيوانات په مخ باندې داغي. او څوک چې مسلمان ته ضرور کوي، يا پرې څه مکر او د هوکه کوي. او په هغه ښځو لعنت دې چې زيارتونو له ځي، او هغه کسان چې په مقبره کښي جوماتونه جوړوي. او هغه کسان چې په قبرونو شمعه ديوې بلوي. او هغه څوک چې د ښځې او د خاوند ترمينځ بې اتفاقي پيدا کوي. دغه شان د غلام او د مالک ترمينځه تعلق خرابوي.

او هغه څوک چې ښځې سره په شا طرف کښي کور والي کوي. يعنې په دُبر کښي ورسره جماع کوي. او هغه ښځه چې خاوند ورته اووايي چې ماسره يو ځائ سمله، او هغه جدا شپه تيره کړي تر سَحَره ملائک پرې لعنت وائي.

او څوک چې بل ته خپل نسبت کوي سيوا د پلار خپل نه. يعنې پلار ئې يو وي او نسبت بل ته کوي چې زه د فلاني ځوئ يم. لکه دا صاحب منصب والا خلق داسې کوي. او څوک چې مسلمان ته وسله خوزوي يعنې اشارې ورته پرې کوي.

او څوک چې صحابه کرامو - رضی الله عنهم اجمعين -

پسے خبریے کوی۔ لکہ بعض ظالمان د عثمان رضی اللہ عنہ او د معاویہ رضی اللہ عنہ او نورو صحابہ کرامو سرہ بغض لری۔ او طعنونہ پرے وائی۔ لکہ شیعہ گان او رافضیان خلق شو۔

او همدارنگه رشوت خوړونکي او ورکونکي او څوک چه ددے وکالت کوی، دا ټول لعنتیان دی۔

د الله تعالى لعنت او د ملائکو لعنت دے په دوی باندے۔
(رواه البخاری و مسلم و النسائی و أبو داود و الترمذی و مالک و الدارمی و ابن ماجه و غیرهم)۔

او قرآن کریم کښن الله تعالى په مفسد سپری او صله رحمی قطع کونکی باندے لعنت وئیلے دے۔ دارنگه څوک چه الله او رسول ته ضرر ورکوی، او چه حق پتوی، او د پاکدامنو ښځو پسے خبریے کوی۔ او څوک چه د کافرو دین او طریقے او اخلاقو ته ښه وائی د مؤمنانو د دین او د طریقے نه۔ (سورة احزاب، البقرة، النساء، النور)۔

۲۰ - **شلم** : د گناه په وجه انسان د نیکانو خصوصاً د نبی کریم ﷺ او د ملائکو د دعاء نه محرومیږی۔ ځکه چه مانځه کښ مونږ وایو۔ وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ۔

و الله په نیکانو بندگانو دے سلام او رحمت وی۔
او د سورت مؤمن په آیت نمبر (۶، ۷، ۹) کښ راځی چه ملائک دعا غواړی، نیکانو توبه وېستونکو دپاره۔

۲۱ - **یویشتم** : بخاری شریف کښ یو اوږد حدیث راغلی خوزه د هغه نه مختصرے جمله راخلم۔

نبی ﷺ فرمائی : « زه په خوب کښ ملائکو آسمان ته بوتلم۔ نو هلته یو سرے پروت وو۔ او بل سپری به لوئے کتږے راواخستے، او دا سر به ئے ورله ذره ذره کړو، بیابه جوړ شو، بیابه ئے داسے اوکړو۔ دا سرے قرآن والا وو، چه لفظ زده کړے وو، اوبیائے نه راخستے۔ او فرض مونږ به ئے نه کولو۔

بیائے بل سرے اولیده چه خولۀ ئے تر غوږونو پورے څیرل شوه۔ دغه شان سپیږمے او سترگے ئے تر خټه پورے څیرل شوه۔ بیابه جوړے شوه۔ دا عذاب تر قیامته پورے جاری وو۔ دا دروغژن سرے وو۔

اوبیائے په تنور کښ بریند سپری او ښځے اولیدل چه اور سبزی وو۔ چغے ئے وهلے۔ دا زنا کار خلق وو۔

بیائے یو سرے اولیده چه د وینے پشان سور نهر کښ ئے

لامبو وهله۔ کله به چه غارے ته راغلو، نوبل سړی به په خوله په کانړی ویشته خوله به ئے ورله د کانړو ډکه کړه، بیابه واپس شئ۔ دا سود خورو»۔ الحديث۔

۲۲ - دوه یشتیم : د گنا هونو په وجه زمکه کښ قسما قسم فسادونه پیدا کیږی په اوبو کښ، هوا گانو کښ، میوو کښ۔ قرآن کریم کښ دی :

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾
(په اوچه او په دریاب کښ د خلقو د گناهونو په وجه فساد ښکاره شوی)۔

د گناه په وجه زلزله راځی، او خسف (په زمکه ننوتل) راځی، او مَسْخ (شکل وړانیدل) راځی، لکه په ثمودیانو او بنی اسرائیلو باندې الله راوستی وو۔

مسند احمد کښ یوه خبره نقل شوې ده چه د بنی امیه په خزانو کښ د غنم دانه راوټې وه چه د کهجورې د هلوکي هومره غټه وه۔ او په کاغذ کښ ورسره دا لیکل شوی وو چه داسه غنم به د عدل په زمانه کښ کیدل۔

۲۳ - در یشتیم : بعض عذابونه د گناه دادي چه د انسان د زړه نه جوش د غیرت اوځی۔ او غیرت خو ډیر

اوچت او ضروری شے دے۔ دے وجه نه بهتر سرې هغه دے چه ډیر غیرتی وی۔ نافرمان غیرتی نشی کیدے۔ لکه اوگوری دا مالدار خلق چه ښځے او لونړه ئے په بازارونو او په چمندونو کښ یې پردې گرځی۔ کور کښ ئے ورته تی وی لگیدلے وی۔ پردی یې حیاء او برینه سړی پکښ راځی۔ او بعض خلق خپلے ښځے فلمونو ته هم ورولی چه هلته ډیر غلط کارونه کیږی چه د هغه د بیان دا ځائے نه دے۔ اوس خو هر کور کښ د شونه لگیدلی دی او د هریو کور نه سینما جوړه شوې ده۔

غرض دا چه د گناه په وجه د انسان نه حیاء او غیرت ځی، دے وجه نه رسول الله ﷺ د ټولو نه زیات غیرتی وو۔ او الله د نول مخلوق نه زیات غیرتی دے۔ دے وجه نه ئے فواحش او بدکارونه حرام کړی دی۔

لیکن غیرت په دوه قسمه دے : بعض محبوب او بعض بغض وی۔

هغه چه الله ته خوښ نه دے۔ هغه غیرت کول دی په غیر د څه شک نه په بل چا۔ (مشکوٰة)۔

مقصد داشه چه گناهونه ډیرشی، نو غیرت په اهل او

اولاد او پہ عامو خلقو باندے ختم شی۔ بیا هغه ناروا چا
ددهٔ بنسٽه کوی، سرتور سربازار ته حی، دے ورته خدنا
وائی۔ داسے مقام ته چه انسان اور سیرپی، نو هغه هلاکت
ته اور سیده۔

دالا خه کوی، بعض خلق ناروا ظلم فواحش نورونه
بنائسته کوی۔ او حکم ورته کوی، چه داسے اوکره۔

حدیث کنبن حکه فرمائی: چه دیوث سرے به جنت نه
نه حی۔ نو معلومه شوه چه دین په اصل کنبن ټول غیرن
دے۔ چا کنبن چه غیرت نه وی، نو هغه به دینه دے۔ غیرن
ذرپه حفاظت کوی، نو اندامونه خپله محفوظ شی دټولو
نارواوونه۔

۲۴ - **خلیر شتم**: د گناه په وجه حیاء ختمیږی۔ چه دا
زړه غذا او د هر خیر جرړه ده۔ حدیث کنبن راخی:
اَلْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ۔

حیاء ټول خیر خیر دے۔

بل حدیث کنبن راخی: چه دټولو پیغمبرانو نه دا حدیث
خلقو یاد کړی دے چه:
اِذَا لَمْ تَسْتَحْيَ فَاَصْنَعْ مَا شِئْتَ۔

کله چه حیاء در کنبن نه وی نو کوه چه خه دے خوبه وی۔
نو کله چه انسان په حیاء شی نو که خلق ددهٔ په بد عمل
خبر شی، دے نه خفه کیږی۔ بلکه خلقو ته په خپله حالونه
بیانوی چه ما داسے اوکرل۔ پس په حیا سرے مړے او تباہ
دے۔

۲۵ - لوئے ضرر د گناه دادے چه د الله عظمت ددهٔ په زړه
کنبن کموی۔ که ددهٔ خوبه وی او که نه۔ که د الله عظمت او
وقار زړه ته راشی، نو هغه به چرے هم د الله پاک مخالفت
نکوی۔

۲۶ - د گنهگار مهابت، عظمت، الله تعالیٰ د خلقو د
زړونو نه اوباسی، په خلقو سپک شی، توقه ورپورے
کوی۔ دا یاد لره چه خومره خومره د الله تعظیم کوی دومره
به خلق ددهٔ تعظیم کوی۔ خومره چه الله نه یره کوی، دومره
به ددهٔ نه خلق یریرپی۔ خومره چه د الله سره مینه لری،
دومره به ددهٔ سره خلق مینه کوی۔

دانشی کیدے چه دے دے د الله حقوق، تعظیم او اوامر
اونواهی ضائع کوی۔ او دے دے خلقو ته بنهٔ بنکاری۔ کلا
وَخَاشَا۔

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾. (الحج: ۱۸).

(چالره چه الله سپک کړی، هغه لره څوک عزت وړکونکې نشته).

۲۷ - د نافرمانۍ په وجه الله انسان پرېږدی، او یروی نه لکه قرآن کریم کښ راځی:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾. (الحشر: ۱۸، ۱۹).

(ای ایمان والو! د الله نه ویره کوی او د هغه کسانو په شان مه کیږئ چه الله ئې هیر کړې دې، پس الله د دوی نه خپل نفسونه هیر کړل).

یعنی خپل ځان له به څه فائده ورنکړی.

نو هر گنهگار خپل ځان او خپل وخت مهمل کونکې دې. د الله د ذکر نه غافل وی، او په ناروا ووئې سړی. د آخرت فائده ئې هم اونه کړه او د دنیا هم.

۲۸ - لوی مصیبت دادې چه انسان ځان هیر کړی، او د آخرت څه برخه او حصه وانځلی. او الله ترې پاته شی. او نور څه واخلي.

مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِذَا ضَيَّعَتْهُ عَوْضٌ

وَمَا مِنَ اللَّهِ إِنْ ضَيَّعَتْهُ عَوْضٌ

د هر شی د ختمیدو وروستو څه بدل وی. لیکن که الله ترې نه لاړو، او تعلق ورسره قائم نه شه، نو هیڅ عوض او بدل د الله نشته چه څه به درله اوکړی.

۲۹ - گناه سرې د دائرې د احسان نه خارجوی. د احسان معنی ده: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ.

د الله عبادت کول په داسې طریقې گویا ته الله وینې، او یا داچه دا گمان اوکړې چه الله تعالی ماته گوری.

نو کله چه دا یقین جوړ شی چه الله مخامخ دې زه ورته گورم. او هغه ماته گوری. چرې به بیا گناه ته نزدې نشی. لیکن گناهونه چه کله ډیر شی، نو د انسان دا فکر ختم شی چه گنه الله ماته گوری، غافل شی. نو د محسنینو چه کومه درجه او ثواب دې هغه دده نه ضائع شی.

۳۰ - بل د گناهونو اثر دادې چه زړه د سیر الی الله نه منع کوی. ځکه چه زړه چه مزل کوی په طاقت خپل سره کوی. او گناه د زړه طاقت یا بیخي ختموی یا زړه مریض کوی. نو په دواړو صورتونو کښ الله ته نشی رسیدې. بلکه ده ته هم حزن، عجز، کسل، بزدلی، بخل، قرضدارۍ

کیدل راشی۔ او ددی صفاتو نه نبی ﷺ پناه غوښتلې ده۔
۳۱ - گناهونه نعمتونه ختموی۔ او عذابونه نازلوی۔

لکه علی رضی الله عنه فرمائی:

مَا نَزَلَ بَلَاءٌ إِلَّا بِذَنْبٍ وَلَا رُفِعَ إِلَّا بِتَوْبَةٍ.

(مصیبت نه راځی مگر د گناه په وجه، او نه پورته کیږی مگر په توبه سره)۔

قرآن کریم کښ راځی چه کوم مصیبت تاسو نه اورسیږی، دا ستاسو د گناه د وجه نه دی۔

یو شعر کښ راځی:

إِذَا كُنْتَ فِي نِعْمَةٍ فَارْعَهَا ○ فَإِنَّ الذُّنُوبَ تُزِيلُ النِّعَمَ

(کله چه یو نعمت تاسره وی، نو د هغه خیال ساته یاد هغه نه یرېږه) ځکه چه گناهونه نعمتونه ختموی۔

وَحُطَّهَا بِطَاعَةِ رَبِّ الْعِبَادِ ○ قَرُبُ الْعِبَادِ سَرِيعُ النِّقَمِ

(لرې کره په طاعت د الله سره گناهونه، ځکه چه الله ډیر جلت بدله اخستونکې دی)۔

۳۲ - د گناهونو په وجه الله د سپرې په زړه کښ رعب او

یره اچوی، نو همیشه یرېږی۔

الله پاک ددی په سبب وحشت په زړه کښ اچوی۔ د خلق

نه لرې، د الله نه لرې، د خپل نفس نه تنگ۔ دا ډیر سخت حالت وی۔ خو هغه څوک پوهیږی چه ژوندی وی۔ د رحمت اصلی سبب غفلت عن الله دی۔ د هغه نه روستو بیا پرده پیدا شی۔ پس بیا سر په شرک یا کفر وغیره کښ اخته شی۔ اَعَاذَنَا اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ.

۳۴ - گناهونه زړه بیماروی او د صحت نه ئې اویاسی مرض طرفته۔ پس همیشه مریض وی۔ هېڅ غذا ورته نلږه نه ورکوی۔ پس د زړه مرض نه پیدا کیږی مگر د گناه د وجه نه۔ پس زړه نه جوړیږی مگر په پریخودلو د گناهونو سره۔ ځکه چه سَائِرُونَ إِلَى اللَّهِ (الله ته تلونکی خلق) وائی چه زړونه خپل مقصد ته نه رسیږی مگر په تعلق بالله سره۔ او الله سره تعلق نشی کیدی، مگر چه کله جوړی۔ او جوړیدی نشی مگر په ترك د گناهونو سره۔ او د خواش نه په خلاف کولو سره۔

پس دنیا کښ چه انسان ځان د خواش نه بچ کړی، نو د دغه قبر او دنیا او آخرت ټول بڼه شو۔ لکه چه قرآن کریم فرمائی:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾

قَالَ ابْنُ الْقَيِّمِ: فِي الدُّنْيَا وَالْبَرَزَخِ وَالْحَشْرِ.

(نيکان خلق به په نعمتونو کښی وی. ابن قیم فرمائی: په دنیا او په قبر او په حشر ټولو کښی به په نعمتونو کښی وی.)

لکه د علماؤ او نیکانو خلقو نه نقل دی چه که جنتیان په داسه خوشحالی کښی وی لکه زه چه خوشحاله یم، نو دوی خوبه په ډیرو مزو کښی وی.

او بعض وائی: که دے بادشاهانو او وزیرانو ته زمونږد حال پته اولگی، نو په تورو سره به ئه مونږ سره جنگ کړی وی په هغه.

او همدارنگه په دنیا کښی جنت ته څوک لار نشته، نو هغه آخرت هم کښی جنت ته نشی تلے.

حاصل دا چه: په گناهونو سره بیماری او غم راځی. او په طاعت سره صحت او شحالی راځی.

٣٥ - د گناهونو په وجه بصیرت قلبی ختمیږی. او لارے د علم بندیري. او د هدایت چه کومے لارے او مراح دی هغه ختمیږی. دے وجه نه امام مالک امام شافعی ته اوفرمائیل: په تاباندے الله تعالی یو نور اچولے دے، نو

گناهونو په ظلمت سره ئه مہ مړ کوه.

اونور قلبی رورو ختمیږی، تردے چه زړه تلک تور شی. نو زړه تیاره، قبر تیاره، حشر کښی تیاره.

٣٦ - او بعض د عقوباتو د گناهونو نه دا هم ده چه بدی سره نفس د انسان سپکیږی، وپړیږی. لکه په طاعت سره غیږی او لوئیږی. لکه الله تعالی فرمائی: لَذَ الْفَلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا.

(کامیاب دے هغه کس چه خپل نفس ئه پاک کړو. او عظمت ئه ورکړو په اطاعت د الله. او تاوانی دے هغه کس چه ځان ئه سپک کړو او پټ ئه کړو په معصیت د الله سره). پس طاعت نفس غټوی او مشرف کوی. او معصیت نفس سپکوی او ذلیل کوی ئه.

٣٧ - د گناه په وجه انسان په قید د شیطان کښی وی او د خواشاتو کښی وی. پس دا همیشه جیلی وی، او دا طریقه ده چه کوم سرے سخت دشمن گیر کړی نو هغه ډیر ځله وی. او د خواهش قید ډیر تنگ وی. او د شهوت قید ډیر سخت وی. الله ته سرے نه پریږدی. د قیامت تیاری ته ئه نه پریږدی.

او دا یاد لره چه کله زړه قیندی شی، نو مختلف آفتونه ورته راځی۔ ځکه چه د زړه مثال د مارغه پشان دی۔ خو مره چه بره ځی، نو هومره محفوظ وی۔ او خومره چه بنکته کیږی، هومره په آفتونو کښ گیرېږی۔ حدیث کښ راځی۔

الشَّيْطَانُ ذَنْبُ الْإِنْسَانِ.

(شیطان د انسان شرمخ دی)۔

یعنی لکه یوه ګډه وی مثلاً، او د هغه څوک شپونک ساتونکې نه وی، نو شرمخ ئې ماتوی۔

دارنگه کوم زړه چه د الله په حفاظت کښ نه وی، نو هغه شیطان تباہ کوی۔ او الله ئې په تقوی سره حفاظت کوی۔

خلاصه دا چه خومره زړه نزدی وی الله ته، هغه به یچ وی۔ او خومره چه لرې وی هغه به مصیبت زده وی۔

او د لرې والی ډیرې مرتبې دی۔

اول : غفلت۔

بیا معصیت۔

بیا بدعت۔

بیا منافقت۔

بیا د الله سره شراکت۔ او دا دې سبب د هلاکت۔

الله دې مونږ په خپل قدرت سره بچ کړی۔

۲۸۔ معصیت (نافرمانی) د قدر، عزت او کرامت د ساقطیدو سبب دی۔ ځکه چه الله ته اکرم الخلق متقیان دی۔ لکه په قرآن کریم کښ راځی۔ بس تقوی سبب د

رفع ذکر او د کرامت ده۔ لکه الله د انبیاء ذکر او چت کړی دی۔ قرآن کریم کښ سورت انشراح کښ اوصفت کښ

راځی۔ نو څوک چه د هغوی تابع وی، الله به ئې په خلقو کښ اوچت او مشهور کړی په ښه صفت سره۔

۲۹۔ گناه د سپرې نه ښه نومونه سلب کوی۔

مثلاً اوسه پورې به ورته مؤمن، متقی، نیک، عابد، صالح، پاک رجوع والا وئیلے کیده۔ اوس به ورته کافر، شرک، ظالم، غل، زناکار، لوطی، قاتل، مفسد، خبیث وئیلے کیږی۔ نو انسان له ښه نومونه حاصلول پکار دی۔

۴۰۔ گناه عقل کموی۔ لکه الله په قرآن کښ « اے د

عقل خاوندانو » سره خطاب کوی۔ او دا خومره یه عقلی

ده چه انسان د هغه الله نه نافرمانی کوی۔ کوم چه خالق،

رازق، متصرف، بصیر، علیم، قهار ذات دی۔ او د جنت د

مزو او خوشحالو نه ځان محروموي۔ دا څومره ډیره عقلی ده، دا د گناه په وجه پیدا شوه۔

٤١ - بعض د عقوباتو د معاصیو نه دادی چه مخلوق په دې انسان زړور پری۔ لکه د شیطان ورته د گمراه کولو اراده اوشی۔ او کور والا، بنځه، بچی، خادمان او گاونډیان هم پرې زړور شی۔ هر څوک هر قسم خبرې ورته کوی۔ او همدارنگ مشران د حکومت والا ورته هر قسم تکلیفونه ورکوی۔ دغه شان نفس پرې زوره ورشی، گناه طرفته ئې راکاږی، نیکی ته ئې نه پریږدی۔ بس دا چه څومره په گناه زړور وی، هغومره به پرې دا کسان زړور وی۔

٤٢ - انسان سره نفس خیانت کوی۔ ولې کله چه سره په گناهونو کښ سخت شی۔ نو د آخرت د تیاری دپاره اراده د انسان د زړه نه خارج شی۔ او دا د هلاکت سبب دی۔ لکه الله فرمائی: چه «مۀ کیږی د هغه کسانو پشان چه الله تعالی ئې هیر کړې دې، نو د خپل ځانونو فائده هم الله د دوی نه هیره کړه»۔ (سورت حشر)۔

نو بس بیا ورته الله په خاتمه کښ هم توفیق نه ورکوی۔ او د بدې خاتمه دپاره علامات علماؤ خودلی دی۔ یو

بدعت او بل معصیت۔ او په گناهونو همیش والې، د یتیم مال خوړل۔ د بدې خاتمه نه نه یریدل۔

لکه ابوالدرداء رضی الله عنه فرمائی: څوک چه د بدې خاتمه نه نه یرېږی۔ نو د هغه عذاب دادې چه الله ورله ختمه خرابوی۔ (اعاذنا الله منه)۔

٤٣ - گناه زړه ړندوی۔

٤٤ - گناه د انسان دشمن سره امداد کوی۔

٤٥ - نعمتونه زائله کوی، او مصیبتونه راوولی۔

٤٦ - گناه دوستان لرم کوی۔ لکه ملائک لرم کیږی۔

لکه حدیث کښ راغلی دی چه څوک دروغ او وائی نو

ملائک ترې یو میل وړاندې شی۔

داتول خو عقوبات عقلیه دی۔

او عقوبات شرعیه هم د گناه په وجه پیدا کیږی۔ لکه

لاس پریکول، رجم، کوږې ورکول، قصاص وغیره هم د

گناه په وجه وی۔

بس مقصد دادې چه د ټولو معاصیو او گناهونو په

کوڅش سره ځان بچ کول ضروری دی۔ فقط۔

په آخر کښ دا خبره یادول پکار دی چه شرک د ټولو

گناہونو اصل او جرہ دہ۔ کۂ شرک فی العبادۃ وی، اوکۂ
فی الدعاء وی، اوکۂ شرک فی التصرفات وی، اوکۂ شرک
فی العلم وی۔ اوکۂ فعلی وی، اوکۂ اعتقادی وی۔ داتول
اللہ نہ بخبئی۔

قرآن فرمائیلی دی، د مشرک ذات پلیت دی، نو ہغہ بہ
اور نہ پاکیری۔ نو حکہ بہ ہمیشہ پہ اور کبھی وی۔

د گناہونو پیدا کیدو خلور اسباب

پوہہ شہ :

چہ گناہونہ اکثر د خلور وشیانو نہ پیدا کیری۔

۱ - اللحظات، یعنی کتل۔

۲ - الخطرات۔ یعنی سوچونہ۔

۳ - اللفظات۔ یعنی خبرے۔

۴ - الخطوات۔ یعنی قدم اخستل۔

اللحظات :

بے خائے نظر استعمالول : نو پردو محرماتو تہ کتل قرآن
او حدیث منع کیری دی۔ او د ہغے ضررونہ تے ہم بیان کیری
دی۔ لکہ نظر د شیطان د غشو نہ یو غشے دے زہر ورنی۔

مسند احمد۔

دی نہ زنا پیدا کیری، پردے حق ضائع کیری۔ زہر
مرض کیری۔ حدیث کبھی راخی۔ « چاچہ پردو محرماتو
نہ نظر اونہ کرو د اللہ د ویرے نہ، نو اللہ پاکہ بہ ورتہ د ایمان
نہ ورنصیب کیری »۔

داخمرہ لویہ خبرہ دہ، کۂ خوک پوہیری۔

اوکۂ سرے نظر اونہ کیری محرماتو تہ، نو پہ قرآن پاک بہ
نمل راشی، اوکۂ سرے مطلق النظر شی، نظر کھلاؤ
کیری ہر چاتہ، نو د دائرے د متقیانو نہ خارجیری۔ او دا
نومرہ د عذاب خبرہ دہ۔ حکہ چہ د جنت وعدہ د متقیانو
براشو دہ، (مریم : ۶۳)۔

دی بارہ کبھی بنہ کتاب د (بدی نظریء علاج) پہ نوم یو
کتاب دی ہغہ اوگوری۔

الخطرات :

یعنی زہر کبھی خرابی راوستل۔ بس دا د گناہونو یوہ
درہ دہ۔ دی نہ ارادے او قصدونہ د گناہ پیدا کیری۔ پس
نکر خلور قسمہ وی۔ یو پہ فائدہ د دنیا کبھی۔ دویم پہ دفع
د ضرر دنیوی کبھی۔ دریم پہ فوائد د آخرت کبھی۔ او

خلورم پہ دفع د ضرر د آخرت کنب۔

پس انسان لہ پکار دی چہ ہغہ فکر مخکنب کړی، چہ
پہ ہغہ کنب فائدہ ډیره وی، او بیائے وخت ختمیږی او
ضروری وی۔ او خصوصاً پہ قرآن او حدیث کنب او پہ
دلائلو د الله پاک کنب ډیر فکر پکار دے۔

اللفظات :

د خولے حفاظت ډیر ضروری دے، بس دا هم د جهنم
سبب دے۔ لکه ما په دے یوه رساله لیکلے ده په عربی ژبه
کنب ده۔

حدیث کنب راځی چہ د انسان ایمان نه جوړیږی ترڅو
چہ زړه نه وی جوړ شوی۔ او زړه نه جوړیږی ترڅو چہ زړه
نه وی جوړه شوی۔

بل حدیث کنب راځی : انسان د فرج او د خولے په وجه
اکثر اورته ځی۔ او د حُسنِ خلق او د تقویٰ په وجه انسان
جنت ته ځی۔

لنډه دا چہ : دے باره کنب د وعید احادیث راغلی دی، چہ
سرے ئے واورى نوزۀ وایم چہ ډیر به خفه شی۔

الخطوات :

په ځایه، بے فائده گرځیدل۔ انسان چہ چرته ځی، نو
مخکنب دے نیت کوی چہ فلانی ځائے ته ځم څه دپاره؟
ځکه چہ حدیث کنب راځی چہ انسان ته نجات د درې
شیانو په وجه ملاویږی۔ (۱) د ژبے د حفاظت په وجه (۲) په
کور کنب په کیناستلو (۳) او په گناه باندے د ژړلو په وجه۔
نو دا خبره معلومه شوه چہ انسان د مصیبت او
نکلیفونو نه په څه بچ کیږی؟ او د څه په وجه په کنب واقع
کیږی؟

الله تعالیٰ دے مونږ ته د هر قسم مصیبت نه نجات
راکړی، اول د دنیا د مصیبتونو نه، او بیا د آخرت د ټولو
مصیبتونو نه۔ آمین۔

علامه ابن القيم رحمه الله په زاد المعاد کنب د
مصیبت یو څو علاجونه فرمائیلى دی، هغه دا چہ کله
مصیبت راشی، نو:

اول کلمه استرجاع یعنی دا کلمه وئیل پکار دی : **إِنَّا لِلّٰهِ**
وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ۔

په دے کنب ډیرے فائده دی۔

دویم دا چہ : انسان دے دا فکر کوی چہ زه خود الله تعالیٰ

مرئے او غلام یم۔ اوز ماتول وارہ، بال بچ د الله دی، او دھغہ مال دے۔ او مالک پہ خپل مال کبن تصرف کوی۔

دریم داچہ: د آخرت او د هغے مصیبتونه رایادول پکار دی، نو دابہ ورته آسانیږی۔

خلورم داچہ: فکر دے اوکړی چه که زه جزع فزع اوکړم، نو هیخ به اونشی، او الله پاک به ناراضه شی۔

پنځمه داچہ دا فکر دے اوکړی، که زه ې صبری اوکړم، نو دشمنان شیطانان به خوشحاله شی۔ نو د هغوی خوشحالول نه دی پکار۔

اووم، په دے کبن دے فکر اوکړی چه په دے مصیبت خومره ثوابونه ملاویږی۔ چرته هغه رانه فوت نشی په سبب دے صبری۔

اتم داچہ: دا فکر دے اوکړی، په حدیث کبن دی چه «خوځ په مصیبت راضی شی، نو الله ترے راضی کیږی۔ او خوځ چه نه راضی کیږی، نو د هغه نه الله پاک نه راضی کیږی»۔

بل داچہ زه صبراونه کړم، نو اول آخر به ې کوم، مجبوره به شم صبرته۔ نو د اول سر نه ولے صبراونه

کړم، چه د متقیانو په ډله کبن حساب شم۔ فقط۔

خبردارے: د مصیبتونو د علاج، د گناهونو د ضررونو، د تعلق مع الله، د زړونو د صفائی او د تزکیه النفس په عنوان باندے زمونږ یو کتاب دے چه د هغے نوم دے: **الفوائد** - دوه جلدہ (عربی، پښتو، اردو) د هغے مطالعه کول پکار دی۔ په هغے کبن ددے پوره تفصیل موجود دے۔

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library